

Fri IT

Tema: Studieværktøjer

Aktuelt

Open Streetmap – Ugens & Månedens Projekt

Open Streetmap-projektet – et projekt, hvor alle kan bidrage til at kortlægge deres lokalområde - har indtil i sommer haft et løbende tema med Ugens og Månedens Projekt.

Hver uge satte man fokus på et tema, som var overkommeligt – opnoter alle musikforretninger i dit lokalområde, for eksempel – og månedens projekt krævede lidt mere arbejde, som for eksempel kortlægning af broer, tunneller og hvorvidt butikkerne i ens lokalområde er tilgængelige for handicappede med ramper, elevator og lignende.

Imidlertid mangler Ugens Projekt & Månedens Projekt en person til at administrere det! Der er talrige forslag på siden, så man kan lade sig inspirere af disse – men man skal så løbende lave et opslag til fællesskabet, hvor man beskriver denne gangs tema, hvordan man lægger det ind på kortet og hvad man skal være opmærksom på. Er man erfaren med at kortlægge med OSM, er dette en god mulighed for at bidrage til projektet. For at læse mere kan man besøge projektsiden:

wiki.openstreetmap.org/wiki/Project_of_the_week

* * *

Wiki elsker monumenter

**WIKI loves
monuments**

Wiki Loves Monuments 2011 (*dansk: Wiki elsker monumenter*) er en offentlig fotokonkurrence om monumenter, arrangeret af Wikimedia. I 2010 blev det afholdt første gang i Nederlandene, og i 2011 vil det blive afholdt i flere europæiske lande.

Det går i al sin enkelthed ud på at fotografisk dokumentere monumenter – at fotografere fredede bygninger og fortidsminder.

På den danske side med beskrivelse af kampagnen finder man også en henvisning til Kulturarvsstyrelsens hjemmeside og Wikimedias liste over bygninger, som det kan være aktuelt at tage billeder af.

Kampagnesiden kan findes her:

da.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Wiki_loves_monuments_2011

Fri IT

Medmindre andet er angivet, er materialet i Fri IT udgivet under licensen Creative Commons Attribution-ShareAlike (CC-BY-SA)

Se nærmere på CreativeCommons.dk for rettighederne forbundet med denne licens.

Fri IT kan findes på friit.ufora.dk.

Kontakt

Email — friit@ufora.dk
Identi.ca — FriIT

Redaktør

Morten Juhl-Johansen Zölde-Fejér
[mjjzf@ufora.dk]

Viva la liberacion!

I 2007 søsatte en lille gruppe af visionære danske softwareentusiaster et storslået projekt. Dette projekt blev omhyggeligt udarbejdet med IRC-møder, arbejdswikier, en indledende strøm af lovende artikler og en redaktionel stab, der var særdeles velinformeret og havde en masse gode forbindelser indenfor open source- og fri software-miljøerne.

Fri IT, som projektet hed, havde de bedste odds for ikke at hænge fast i startvanskeligheder, men faktisk komme på vingerne og blive en dansk succes.

Projektet kuldsejlede efter et godt stykke arbejde med *Fri IT* #1.

Men hvorfor lade det ligge dér? Hvis der er én ting, open source har lært os, så er det, at der ikke sker noget ved at lade tingene ligge et par år og derefter tage et projekt op, puste liv i det og gøre det til noget godt.

Så nu er vi her. Dette eksemplar er mere eller mindre et enmandsarbejde, men der er dem, der gerne vil give et bidrag, og det glæder mig. Måske kan der komme et eksemplar på gaden oftere end hver 4. år.

Så hvad handler *Fri IT* om?

Fri IT handler om open source & fri software - hvad findes der derude, hvad kan man bruge det til, og hvad har man endnu ikke værktøjerne til? Hvilken rolle skal denne udviklingsmodel spille i dagens Danmark?

Der er væsentlige projekter i gang med anvendelse af open source i det offentlige, og potentialet er omfattende.

Det private synes mere skeptisk overfor det kollektivistiske aspekt, men det forhindrer ikke nogen i at have en Apache-server til at servere alle virksomhedens hjemmesider, og routere og filservere er oftere Linuxbaserede end andet.

Android-telefoner ses overalt og er langt fra rettet imod teknologer og frihedsfilosoffer. Det evige spørgsmål om The Year Of Linux On The Desktop er blevet overhalet indenom af The Year Of Linux On The Phone.

Fri IT handler om fri kultur - hvis *Fri IT* skal leve op til titlen og udbygge definitionen, så skal informationsteknologien også være kilde til dannelse, inspiration og underholdning! Hvor interessant er information uden kontekst?

Det naturlige er at kigge på alternative licensformer som for eksempel licensviften hos Creative Commons og hvordan kreative mennesker har genbrugt og omdannet materialerne til noget nyt, anderledes og spændende.

Hvad er *Fri IT* ikke?

Fastlåst i filosofi. Der er en rigdom af inspirerende materialer på internettet. Et fokus på fri software og mere åbne licenser skal ikke afholde *Fri IT* fra at præsentere læserne for sådanne ting som TED Talks, videnskabelige programmer og andre ting, der kan udvide éns horisont.

Det handler om udveksling, og det handler om at gøre livet rigere. Jeg tror personligt på, at de, der er nysgerrige efter alternative udtryk i teknologien, også er interesserede i nye måder at gribe kulturen an på - om det så er faglitteratur, skønlitteratur, podcasts, lydbøger, musik, grafik eller hvad det nu måtte være.

Omnia mutantur, nihil interit

Fri IT er ikke bebyrdet af tradition, så denne gang vil magasinet forsøge sig med lidt af et tema. Da det er sæson for studiestart, vil artiklerne denne gang være fokuseret på værktøjer til studiebrug.

Læs bladet, kom med kommentarer. Interessante bidrag modtages gerne - se kontaktoplysninger nedenfor.

Morten Juhl-Johansen Zölde-Fejér
Redaktør

Anki

Flashcards: Et stærkt indlæringsværktøj

Anki

Hjemmeside
www.ankisrs.net

Baseret på
Python & QT

Platforme
Linux, Windows,
MacOS X, IOS &
Android

Licens
GNU GPL v3

Da jeg studerede Russisk på Odense Universitet i slutningen af det foregående århundrede var det et meget stort diskussionsemne, hvad man skulle bruge til at memorere ord med.

Der havde jo tidligere været lange ordlister, som man ville gentage langt og længe, indtil et lyst hoved opdagede, at det nærmere lærte én remser, end det bidrog til aktivt ordforråd – ligesom dem, der skal synge alfabetet for at kunne huske, hvad der kommer mellem E og G; af ordlisterne lavede man så træningskort, som man kunne trække op af en æske som en stak Trivial Pursuit-spørgsmål, og så kunne man blande dem og øve dem med sig selv eller sammen med en medstuderende – så man slap for mønsterindlæringen, men fik lagt ordforrådet ind i sin paratviden i stedet.

Da der så samtidig var ved at gå sport i begrebet *CALL* – *Computer-Assisted Language Learning* (et modeord, som jeg aldrig hørte afgrænset til andet end en alt-kan-gøres-smartere-med-computere-ideologi) – så var det oplagt, at det var noget, som man kombinerede.

Ved samme lejlighed gjorde man også den erfaring, at der ikke var nogen grund til hele tiden at se på det kort, som man husker. Derfor bør man kunne tage et kort, som man husker uden videre, og så lade det ligge til senere, hvorimod de kort, som man ikke kan huske, og som der skal arbejdes på, skal komme igen snart. Og det er jo ret nemt at opsætte med en computer, sammenlignet med at skulle arbejde med det i hånden.

Der findes en del af sådanne programmer – af svingende kvalitet, stabilitet og funktionalitet – og som et eksempel på det bedre præsenteres hermed programmet **Anki**.

Anki er et open source-program, der er lavet med denne type indlæring for øje. Det er gennemarbejdet, og der er særlige funktioner, der gør Anki lidt mere interessant end konkurrenterne.
For det første: Det er slet ikke sikkert, at du

behøver at lave dit eget kortsæt – for der findes meget i forvejen til fri afbenyttelse. Udvalget er omfattende på sprogområdet, men af grunde, som senere skal kommenteres, kan matematisk orienterede brugere også have god gavn af Anki.

Title	Facts	Downloads	Modified
Latin 101, 201 and 301	1021	3033	261 days ago
Esperanto 101	553	1776	394 days ago
Esperanto-Deutsch-Grundwortschatz	421	305	641 days ago
esperanto-español vocabulario	3672	196	668 days ago
Esperanto Correlatives	50	159	384 days ago
Esperanto - Lernu by Word Topic FrontReverse	1316	139	366 days ago
Esperanto Affixes Suffixes	41	134	381 days ago
2,098 frequent Esperanto words (English)	1418	124	184 days ago
Esperanto Prepositions	34	116	381 days ago
Esperanto - norsk	1221	78	662 days ago
Esperanto Lernu laŭ Temo	1282	72	200 days ago

Title: Esperanto 101
Tags: Esperanto basic beginners vocabulary sentences
Size: 158.29KB
Uploader: yutian.mei@gmail.com
Downloads: 1776
Modified: 1.1 years ago

This deck contains all must-have basic Esperanto rootwords as suggested by the editorial team of the magazine Kontakto. They are roughly sorted into categories to that you can prioritise your learning.

Bonus: sample sentences for almost every item, and a list of common words from the same root.

I also have a version of this deck with audio recordings of the Esperanto words. If you are interested in getting that deck (for \$10), please e-mail

OK Cancel

Som det ses, er der andre, der allerede har budt ind med deres indlæringsmaterialer og stillet dem til rådighed for Ankis brugere. Bemærk, at dette sæt også giver mulighed for lydfiler, altså en oplæsning af ordene. Det virker som en oplagt idé, men det er ikke noget, man ofte ser.

Den, der har oprettet dette sæt, stiller det til rådighed frit, men tilbyder samtidig for et overkommeligt beløb en betalingsversion, der tilføjer lydfiler til udtaleøvelse.

Man kan tilpasse indlæringsprocessen med en række indstillinger – intervaller for gentagelse, for eksempel, og hvordan nye kort skal introduceres i dem, man er i gang med at lære. Endelig gøres der statistik på de gange, man har brugt programmet.

Men så meget om programmet: Nu en illustration af, hvordan det virker i praksis. Man starter sin gennemgang og får et kort op. Jeg har taget et eksempel fra lektionen i Esperanto.

to understand

Show Answer

Remaining: 4 79 16 | ETA: 13.6 minutes | 00:14

to understand

kompreni

Related: kompreno - understanding
komprenebla - understandable

Sample: Mi ne komprenas. = I don't understand.

Soon 13 days 1.2 months 1.9 months
Again Hard Good Easy

Remaining: 4 79 16 | ETA: 13.6 minutes | 00:35

Måske kender man ordet i forvejen, måske ikke. Man kan så klikke for at få svaret vist, eller man kan trykke på mellemrumstasten – programmet er ret gennemført med genvejs-taster – og man får svaret frem.

I dette tilfælde har man valgt samtidig at indsætte nogle forklaringer og et eksempel. Man angiver så, om det er et nyt ord eller et, der var langt væk, ved at bede om at få det snart igen. De nemmeste kan man så skyde længere ud i fremtiden. Disse fire valgmuligheder kan man klikke på, eller man kan som genveje bruge tallene 1-4.

Dette synes jeg så ikke er de bedste valg - jeg ville nok foretrække f.eks. v-b-n-m, så man kunne holde hånden på tastaturet og arbejdet sig igennem det uden at skulle flytte rundt – men det er en lille indvending og ikke noget, der skal lægge udviklerne til last.

Når man afslutter, får man et lille resumé af den videre indlæring – hvad man kan vente at se næste gang, hvad der vil være gentagelser og hvad der vil være nye kort.

Så langt, så praktisk. Men for at mulighederne rigtigt skal komme frem, skal der også siges lidt om, hvordan man laver et nyt opgavesæt. Man kan lave det direkte i programmet, men i modsætning til så mange andre programmer, der både kan fremstille og fremvise en præsentation, kommer de to ting faktisk ikke i vejen for hinanden; det er nemt at finde brugerfladen til at oprette et nyt sæt, men man ser det ikke, når man blot bruger træningsdelen.

Man kan formatere teksten til spørgsmål; man kan tage en sætning, f.eks. en læresæt-

ning, og klippe en del af den fra, så hele sætningen står på "bagsidekortet"; man kan ind-sætte video- og lydfiler, og sidstnævnte kan endda optages direkte i programmet.

Man er heller ikke bundet til kun at have forsiden og bagsiden af et kort – det kan også være i flere dele, så man for eksempel kan vise en række transformationer i en formel. I forbindelse med sidstnævnte er det muligt at bruge det meget anvendte formatterings-sprog LaTeX, så man f.eks. kan vise matematiske opstillinger.

Der er desuden en HTML-editor, så man kan gøre brug af dette også, hvis man finder det nemmere at bruge til formatering.

Programmet har altså sin egen funktionalitet, men kobles således også op på andre redskaber med hver deres styrker. Det er ganske meget éns egen fantasi, der sætter grænserne.

Endelig kan man vælge, at svarene skal indtastes, hvis dette gør en forskel. Det lægger op til en lidt skarpere rigtigt/forkert-model, men det kan også have sine fordele.

I de viste skærbilleder bruges den engelsk-sprogede version, fordi det er standardsproget. Men programmet er faktisk også oversat til dansk og ganske mange andre sprog – så det står én frit for at vælge efter behov. Er man i gang med at lære et fremmedsprog, kan det måske være til inspiration at vælge dette i brugerfladen også!

—mjjzf

Zotero

Referencestyring for viderekomne

Zotero

Hjemmeside
www.zotero.org

Baseret på
Firefox

Platforme
Linux, Mac &
Windows

Licens
AGPL

I et studietema er der nogle ting, man ikke kan komme udenom. Der er ting, der skal skrives, der er noter, der skal tages - og kildemateriale, der skal absorberes og henvises til - korrekt! Med det rette referenceværktøj kan man holde styr på gevaldige mængder af data, og et stadigt mere populært værktøj til denne opgave er **Zotero**.

Når Zotero kan beskrives som et system snarere end et program, så er det, fordi der er flere komponenter i det. I bund og grund er det et plugin til Firefox. Med det kan man lave en referenceliste over bøger, magasiner og så videre - ligesom med programmer som det meget brugte Endnote og friere (og mere betalelige) varianter som f.eks. JabRef.

Zotero giver så andre muligheder, som tager afsæt i dets udgangspunkt som browserudvidelse. Zotero kan tilføje hjemmesideadresser og -detaljer som materiale - og kan endvidere lave et aftryk af en hjemmeside, så hjemmesiden er lagret i den inkarnation, så man ikke er afhængig af, at den forbliver statisk. Man kan gøre det med hele sider, og man kan lave et tekstudvalg fra en hjemmeside og gemme det i Zotero. Når man gør det, kommer der en lille popup med, at tilføjelsen er foretaget.

Direkte import fra nettet

Zotero kan høste data fra en række akademiske sider. Dette viser sig ved, at når man slår et værk op på f.eks. Jstor, så kommer der et lille ikon i Firefox' adresselinje; trykker man på dette, så kan metadataene omkring værket tilføjes til Zotero - forfatter, titel, sidetal, ISBN-nummer og så videre - med en reference om, hvor dataene er hentet fra. Denne import kan ske fra Amazon også. For hver enkel datapost kan man vedhæfte filer, og man kan tilføje noter efter behov. Der er forskellige formatteringsmuligheder, som kommer til gode i en anden funktion: Muligheden for at generere rapporter over

bibliografier. Her samles dataene omkring dataposterne sammen med noterne i et samlet format til HTML eller udskriftsklart. Det er en elegant løsning til f.eks. undervisningsbrug.

Programudvidelser til integration

Det var så Firefox-delen. Som sagt er der flere komponenter - som er med til at gøre det endnu mere interessant. Der er nemlig plugins til LibreOffice/OpenOffice.org og Microsoft Word. Og Dette betyder, at man kan bruge oplysningerne, som er indsamlet i Zotero, til integration i disse programmer. Det kan indsættes som referencer, tekststykker kan indsættes, og man kan generere en samlet litteraturliste direkte - det hele baseret på forskellige referencestandarder som 'Harvard Reference Format' eller som defineret i Chicago Manual of Style. Det virker godt, og det er ret nemt at arbejde med. Det kan anbefales enhver, der laver akademisk arbejde eller bare har et behov for at holde styr på referencer og dokumentation, at kigge nærmere på Zotero. Nogle vil måske indvende, at der allerede findes et bibliografiværktøj i LibreOffice/OpenOffice.org, men dette er et ret ufleksibelt værktøj, og man kan ikke indsamle oplysninger på anden måde end ved ganske enkelt at lægge dem ind i programmet manuelt. Zotero tilbyder en anden grad af automatisering.

Omstrukturering

Der er i øjeblikket en nyudvikling på trapperne - fordi Zoteross styrke er dens måde at indsamle dataene på og gøre dem anvendelige med Zotero-udvidelser til andre programmer, arbejdes der i øjeblikket på en version af Zotero, som fungerer som selvstændigt program. Denne version er netop udkommet i en betaudgave til test. Samtidig har man introduceret connectors, små udvidelsesprogrammer, der gør det muligt for andre browsere - indtil videre Chrome og Safari - at sende oplysninger til Zotero også.

På tværs af flere platforme

Man har fra starten satset på flere platforme med Zotero som Firefox-udvidelse, og denne linie følges i det selvstændige program, der kommer til at findes til Windows, MacOS X og Linux. Jo flere browserplugins og understøttede platforme der tilbydes, jo stærkere et værktøj vil Zotero være til at frigøre den studerende og akademiker for de begrænsninger, der ellers ofte indfinder sig i forsknings- og undervisningssituationer, hvor man er nødt til at arbejde sammen om et bestemt værktøj.

Zotero er da også udviklet af en undervisningsinstitution – det har sit udspring på *Center for History and New Media* på George Mason University i Virginia, USA, hvor det så den første

udgivelse i oktober 2006.

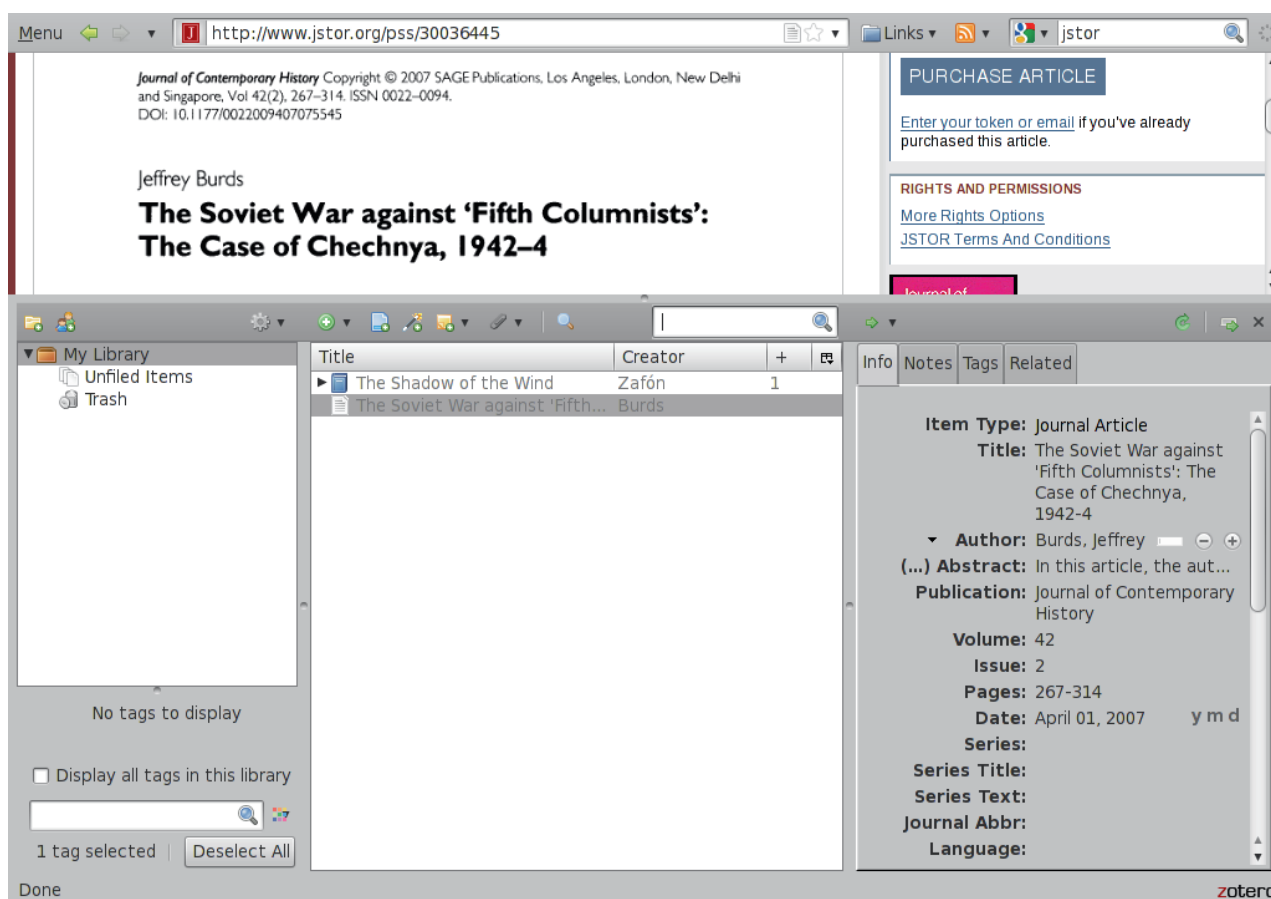
Sagsanlæg

Det er da også betegnende for indtægspotentialet på området, at virksomheden bag det meget populære referencestyringsprogram Endnote i 2008 sagsøgte universitetet for at have brudt Endnotes licensbetingelser ved at producere et importfilter, der kunne indlæse datafiler fra Endnote i Zotero.

Universitet svarede, at brugernes data tilhører disse brugere, og som sådan bør det være en pligt at gøre det så gnidningsfrit som muligt at skifte til og fra programmet som muligt.

Søgsmålet blev afvist i 2009.

—mjzjf

Tilføjelse af JSTOR-artikel til Zotero.

Bemærk det lille papir-ikon i adressefeltet – trykker man på det, tilføjes artiklen til Zotero.

CherryTree

Få styr på dine noter

CherryTree

Hjemmeside

[www.giuspen.com/
cherrytree/](http://www.giuspen.com/cherrytree/)

Baseret på

Python
GTK2

Platforme

Linux
Windows

Licens

GNU GPL2 +

Med studietiden for døren må man nok erkende, at notetagning bliver et tema. Cherrytree er en hierarkisk notesbog. Det vil sige, at programmet er beregnet til at skrive noter ind i, som så inddeles i flere niveauer – kategorier eller overskrifter, kan man måske sige – så hvis man arbejder med forskellige fag eller projekter, kan man bruge CherryTree til at holde styr på flere grupper.

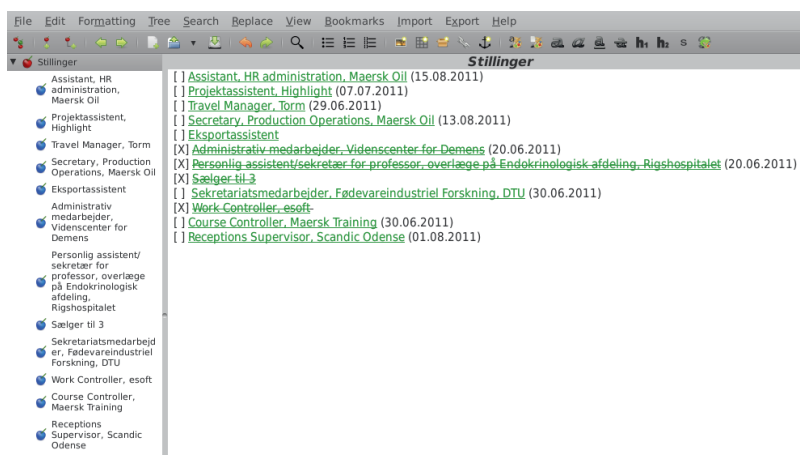
Eksempel: Liste til jobsøgning

Tekst er naturligvis det mest grundlæggende, men der er mange værktøjer i Cherrytree, som gør den lidt mere interessant end en banal notesblok. I nedenstående illustration ses to praktiske ting: 1) En afkrydsningsliste til ting, der skal gøres og 2) interne links i dokumentet.

Førstnævnte laver en lille afkrydsningsboks foran en linie, og når man krydser den af, bliver denne linie automatisk overstreget, så det er nemt at holde øje med, hvad man mangler.

Som man kan se, giver denne skærm en oversigt over en række stillinger – en liste til jobsøgning.

I det overordnede dokument, der hedder Stillinger, er der altså lagt en oversigt med

links til de underliggende sider og sat et afkrydsningsfelt foran, så man hurtigt kan arbejde med dem, danne sig et overblik og komme rundt i dokumenterne.

Som man kan se af værktøjslinien foroven,

er der også andre listetyper: De velkendte med punktopstilling og nummereret liste. Man kan desuden indsætte flere typer links – i eksemplet er de lavet med henvisninger indenfor selve dokumentet, men de kan også være eksterne, til en hjemmeside eller email, og de kan være til en fil eller mappe på éns system. Så der er gode muligheder for at bruge den til at holde sig organiseret med. Bemærk i øvrigt, at der er forskellige farver på links indenfor dokumentet, til filer og på internettet – en god måde at bevare overblikket på.

Det er muligt at indsætte tabeller også, og den øverste række er som standard en kategorioverskrift. Der er ganske avancerede – for en notesbog, i hvert fald – funktioner til at holde styr på sin tabel. Så man kan med fordel bruge den til oversigtsskemaer.

Kodeboks: Programmørens værktøj

En anden funktion, som måske ikke er til gavn for alle, kan til gengæld være til enorm hjælp for enkelte: Det er muligt at indsætte en kodeboks.

Dette er et særligt tekstfelt, som kan komme programmører til gavn. Det er til at indsætte f.eks. programkode, eller som illustreret på modsatte side, HTML, som så bliver syntaksfarvet – altså farvet på en sådan måde, at man kan holde overblikket. Hvis man ofte arbejder med små kodestumper, som man bruger igen og igen, kan det være praktisk at have dem i sin notesbog, så man kan tage dem frem igen. Desuden kan kodeboksen linienummereres, så hvis man i sin brug af koden får en fejlmelding med linieangivelse, kan man gå ind i sin kodeblok og

se, hvor fejlen er opstået.

Der er syntaksfarvning for en lang række sprog – C + +, C#, Python, PHP, CSS, JavaScript og Java er blot få af de mere udbredte eksempler.

Det er i muligt at indsætte billeder i sine opslag, hvilket kan være praktisk som del af éns studienoter – det kræver dog, at billederne ligger på maskinen, som man arbejder fra. Endelig er der en række standardfunktioner til formatering: Tekstfarve, fed tekst, kursiv, understreget, overstreget, formindsket skrift samt et par overskriftstyper - endnu et element, der fremmer overblikket i éns notetagning. Man kan også venstre- og højrestille samt centrere tekstelementerne.

Navigation

Søg-og-erstat-funktionerne er også hierarkiske – i den forstand, at man kan foretage erstatninger på alle sine sider eller enkeltvist. Det er praktisk nok, at man selv kan vælge, hvor finkornet det skal være – særligt hvis man har været i gang i længere tid og har en stor mængde data i sin datafil. Man kan lave bogmærker i dokumentet, så man hurtigt kan slå noget op, som man er i gang med at arbejde på, også selv om man har mange dele af dokumentet. Som med HTML-sider kan man også indsætte ankre i en side, så man ikke bare kan henvise til den side, men også et specifikt sted på den. Endelig kan man indsætte en indholdsfortegnelse i en side, som så genereres automatisk baseret på de overskrifter, man har defineret.

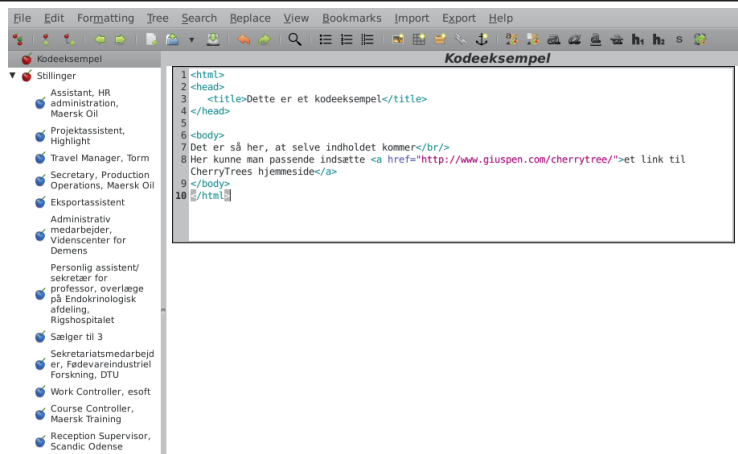
Eksport af data

Dataene kan eksporteres til HTML, PDF eller en ren tekstfil, og der er en række importfiler bygget ind, så man kan trække data ind fra en række andre notetagningsprogrammer – dog fortrinsvist andre open source-programmer.

Programmet gemmer i sit eget dokumentformat med endelsen .ctd - men det er XML-baseret og som sådan ret nemt at trække dataene ud af, hvis man skulle komme til at mangle programmet, eller der skulle opstå en indlæsningsfejl. Om man ønsker alle sine data i én enkelt Cherrytree-fil eller flere med forskellige formål, er naturligvis helt op til én selv.

Programmet kan altså bruges i den skala, man har behov for.

Personligt har jeg anvendt mange notesprogrammer – i en længere periode brugte jeg

Zim Desktop Wiki, som på godt og ondt er lidt enklere; men Cherrytree er overbevisende med sin vifte af anvendelige funktioner. Synes man, at Cherrytree kan blive en anelse overlæsset med alle de funktioner, der er indbygget, kan man med fordel kigge på Zim i stedet.

Status for oversættelse

Cherrytree forefindes endnu ikke på dansk, men der arbejdes i øjeblikket på en dansk oversættelse, så det kan ventes, at programmet inden længe kan downloades på vort eget sprog - og fornævnte Zim forefindes også på dansk.

Planlagte funktioner

Udvikleren bag CherryTree, Giuseppe Penone (giuspen), har en række planer for funktioner, han vil tilføje til programmet. Af interessante idéer kan nævnes muligheden for en reg nearksside, så man ikke blot indsætter en tabel i en tekstnode, men indsætter et ark direkte; et kalenderobjekt, så man kan indsætte en kalender i teksten; muligheden for at åbne flere CherryTree-filer ad gangen i adskilte faneblade; integration med Zotero, der præsenteres andetsteds i dette blad; genveje til at sende data direkte til et emailprogram; at kunne ændre ikonerne fra standardsættet til kontekstrelevante ikoner for de enkelte sider; en indlejringsfunktion, så man kan vedhæfte filer til de enkelte noteark; og for de mere tunge filer, en databaseforbindelse, så man kan trække dataene ud fra f.eks. en SQL-database snarere end at bruge en XML-fil. Der er også en række kosmetiske rettelser i programmet og ved de eksporterede filer, som dog er opført som lavere prioriteret.

—mjjzf

Linux

Hvorfor alternative styresystemer?

Microsoft Windows er overalt, krydret med en lille, omend voksende gruppe af Mac-entusiaster. At bruge en PC er for mange synonymt med at sidde foran Windows. Ikke desto mindre får open source-systemet Linux stadigt flere tilhængere med tiden. Så hvorfor skal man prøve et alternativt system? Hvorfor er det, for nu at sige det, fedt?

Nyt, spændende og anderledes

Det er til Linux-udviklingens fordel, at man ikke er så bundet op på virksomheders beslutningsprocesser, strategier og behovet for at klemme hver en øre ud af sidste version af et program, før den næste version sendes på markedet. Derfor eksperimenteres der på livet løs, og resultatet er anderledes brugerflader, som spænder fra fjollede indfald (ville det ikke være fikst, hvis din mus trak et spor af flammer, når du bevæger den henover skærmen?) til dybt seriøse eksperimenter med brugervenlighed og tilgængelighed for brugere med handicaps. Man er villige til at vende tingene på hovedet, ryste posen og samle brikkerne på en ny måde; man sætter spørgsmålstegn ved alle de eksisterende løsninger – som hos Openbox: Kræver et styresystem et skrivebord? Som hos Calligra: Skal et tekstbehandlingsprogram være lineært, eller skal man kunne kaste rundt med en serie af tekstbokse, så alle spilleregler er åbne for, hvordan tingene skal flyde? Og skal man ikke også lige inkludere muligheden for at skrive noder ind direkte i teksten? Eller som man har tænkt hos Abiword-teamet: Man kan naturligvis gøre et tekstbehandlingsprogram mere omfattende ved at tilføje funktioner; men kan man gøre det bedre ved at tage nogen ud? Skal en brugerflade holdes i 2D, eller skal man introducere Compiz og arbejde i 3D i stedet?

Opdateret på alle måder

Når der opdages et problem løses det, og opdateringerne sendes ud til brugerne. Ikke noget med en samlet opdatering lang tid efter, at man har fundet en løsning, fordi det lige

passer i den etablerede praksis. Er der kritiske programfejl? De skal væk. Er der sikkerhedsfejl? Det kan vi ikke leve med – opdatering udsendt.

Fordi de fleste Linuxdistributioner bruger et centraliseret system til at administrere de installerede programmer med, så er det ikke bare grundsystemet, der opdateres, og så må man ud og venligst banke på hos de andre programleverandører. Nej: Alle dele opdateres, fra den meste grundlæggende kerne og ud til programmerne og deres udvidelser. Dette her er ikke 1990 – vi skal ikke ud og købe vores programmer i en plasticindpakket papæske, når den nye version er udkommet og endelig nået frem til forretningen. Et hurtigt download, og man har et system, man kan være tryk ved.

Utallige brugerflader

”Hvad er det, du kører med? Det ligner ikke noget, jeg har set før. Linux, siger du? Det har jeg set før, men det så ikke sådan ud...” – det er meget muligt. Der er en lang række forskellige brugerflader, og de er så ekstremt fleksible, at man kan tilpasse sin brugeroplevelse uendeligt meget mere end med andre styresystemers færdigpakkede få muligheder. Skal din værktøjslinje være i bund, top, højre, venstre? På den anden side, måske nej – du ved, hvilke programmer, der kører, du ved, hvad klokken er... så måske skal værktøjslinjen bare spares væk? Eller måske skal der være to, hvor den ene er programgenveje og den anden aktive programmer? Måske en tredje til statusmeddelelser? Skal din brugerflade samtidig fortælle dig, hvad vejret er i dag og i morgen, hvor varm din CPU er, hvor meget RAM og harddisk, der bliver brugt, og hvad det er for en melodi, medieprogrammet er i gang med? Bare træk det ind. Det er jo bare præsentation af eksisterende data. Hvorfor skulle man lade sig begrænse? Friheden til at vælge kan godt stoppes i makulatoren, hvis du blot har tre tandløse valgmuligheder. Du er computerbruger i 2011. Ting kan lade sig gøre.

En vifte af filosofier

Det er fint med disse moderne redskaber – opdateret hver dag – men måske har du en maskine fra 2003. Er du så koblet af? Naturligvis ikke. Det er hos Linux-folket, at netbooks mest er kommet til sin ret. Med ovennævnte valgmuligheder for de minimalistiske brugerflader og en lang programmer, der er lavet med det princip, at de skal være enkle og hurtige, kan man lave et stærkt værktøj ud af en svag maskine, som er beregnet til at være transportabel og ikke bruge så meget batteri, som man ser det med netbooks, eller en maskine, som ikke lige er fra dette år. Der er ingen grænse for, hvor mange computere folk kasserer eller stiller ind bagved i pulterkammeret, fordi de er blevet langsomme. En Linuxinstallation kan give den nyt liv og ofte lade den køre stærkere, end den gjorde som ny – uden at gå på kompromis. Moderne standarder, moderne arbejdsgange – men på en ældre maskine. Det klemmer ganske enkelt bedre resultater ud af den.

Og har du en samtidig hardware – eller måske endda en halv-futuristisk gamer-maskine – så har du to valgmuligheder: Du kan enten tage de minimalistiske programmer og få respons på millisekunder – eller du kan bruge dens muskler til at køre et af de mere omfattende systemer med et læs af animationseffekter, og hvor alle programkomponenter bindes sammen med hinanden – hvor man virkelig kan få det fulde udbytte af, at programmerne opbygges efter fælles standarder, så programintegrationen er helt i top, og man får en helhedsoplevelse, hvor man hver dag finder nye smarte funktioner, som hænger sammen med det overordnede system. Velfungerende og veldesignet i såvel det funktionelle som det æstetiske.

Lydhøre udviklere

Udviklerne er kun en armslængde fra dig selv. Princippet er, at alle skal kunne inspirere udviklingen, og er man kompetent, kan man måske endda selv være med. Ikke noget med den situation, hvor man har et irritationsmoment, som man endda har en løsning på, men som man brænder inde med, fordi en mastodont af en softwareproducent ikke er interesseret i kundernes feedback. Hvorfor være kunde et sted, der er mere end villige til at malke éns tegnebog, men komplet uvillige til at engagere sig i dine behov, som de påstår at arbejde på at dække? Igen, det er 2011, og medierne findes. I open source er kanalerne åbne – ros og

kritik bliver lyttet til. Det er ikke ualmindeligt, at man indberetter en fejl eller en god idé, og blot uger efter kan man se en ny opdatering, hvor éns idé er implementeret. Hvor ofte ser man det hos de store virksomheder? Sløvhed og bureaukrati – nej, tak. Hvis det er et sted, hvor man ved, at tempoet skyldes, at tingene bliver gennemtestet og udviklet gennem en omhyggelig proces, så er det naturligvis berettiget – det har vi også i Linux-verdenen. Men hvis der går år og dag imellem opdateringer og nyudvikling, og resultatet så er så gennemgribende uimponerende, at man tager sig til hovedet – ikke mindst på grund af den svimlende pris – kan man så leve med det? Er man villig til det? Er man forbruger, eller er man med i processen? Ser du noget, der kan gøres bedre, og du kan gøre det – så præsenter udviklerne for det. Næste gang, du har produktet mellem hænderne, er det blevet bedre.

Ret og rimelighed

Prisen kommer vi ikke udenom. For den er særdeles fordelagtig. Langt størstedelen er gratis, og en ret stor del af det, som man kan betale for – det er faktisk ikke noget, man behøver, men noget, som man kan skyde ind i projektet. Open source-modellen lægger som udgangspunkt op til, at det, som man betaler for, er support og service. I nogle tilfælde kan der være ting som codecs, som ikke er frit tilgængelige, men som man så kan købe brugsretten til.

Projekterne vil jo generelt gerne støttes, og det står én frit for at bidrage efter evne. Det kan jo også være, at man ligger inde med noget andet, som de gerne vil have – man kan for eksempel overveje at oversætte et program til dansk, så de mindre engelskkyndige her til lands også kan bruge programmerne. Måske vil man oversætte dokumentationen, så manualerne kommer til at foreligge på dansk. Måske har et open source-projekt haft stor succes med at tiltrække programmører, men ikke skribenter – så måske er der slet ikke noget dokumentation, eller måske er den ikke beregnet til folk uden stor IT-indsigt. Så kan man gøre en stor forskel ved forklare fremgangsmåden på en sådan måde, at programmet pludseligt bliver anvendeligt for en større skare.

Mange Linuxbrugere har ønsket at frigøre sig fra pirat-mentaliteten – det er jo yderst almindeligt, at folk på ulovlig vis deler de computerprogrammer, de har brug for. Nogle forsvarer sig selv på nærmest filoso-

fisk vis, at data af princip bør være fri, og at mennesker bør dele. Under alle omstændigheder er det kriminelt, og såvel ulovligheden som uberegneligheden i pirateriet er noget, som mange gerne vil undgå. Linux-systemerne er betalelige – ofte kun et download væk – og de forskellige Linuxvarianter er som oftest udstyret med programmer til en lang række opgaver. Brænderprogram – ikke mere pirateri af Nero. Kontorpakke og avanceret emailklient med kalender – ikke mere pirateri af MS-Office. Layoutprogram – ikke mere Publisher; grafikprogram, ikke mere Photoshop – og så videre. Tilfredsstillelsen ved at kunne klare sig igennem studier, arbejde og privatliv uden at skulle skaffe programmer ulovligt fra tvivlsomme kilder skal ikke undervurderes.

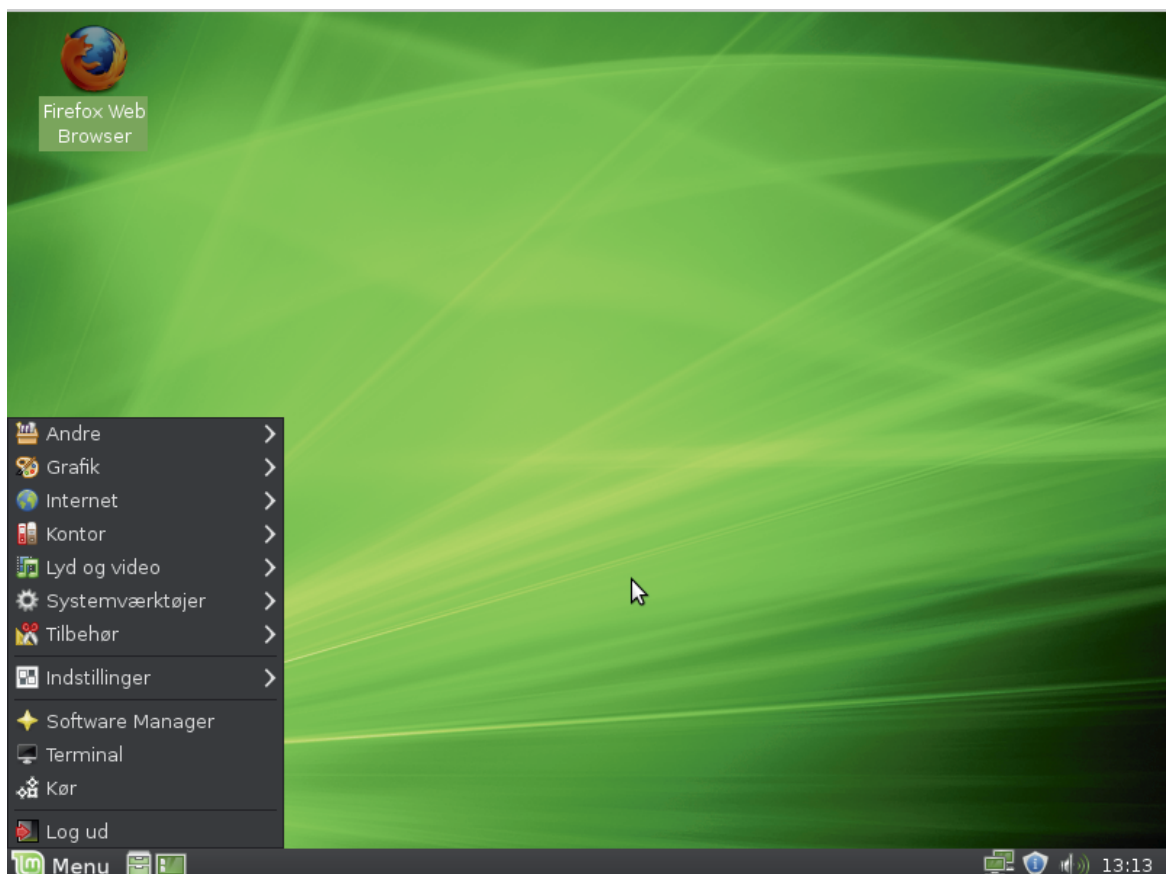
Prøvekørsel uden risiko

Så værsgod. Det ligger lige foran jer. Og man kan endda prøve en Linuxdistribution – som de forskellige Linuxvarianter kaldes – uden at installere det på sin harddisk. Live-CD'er – en anelse misvisende, for de kan køres fra en USB-disk også, ikke kun fra CD'er, og nogle af dem kommer i DVD-stør-

relse – fungerer på den måde, at man indsætter CD'en – eller USB-disken eller DVD'en, hvad det nu er – sætter maskinen til at starte op fra dette medie, og starter den. Linuxsystemet vil blive indlæst – i RAM. Det vil sige, at man har et fungerende system, som alene kører i arbejdshukommelsen. Man påvirker altså ikke det system, man har på sin computer i forvejen! Medmindre man udtrykkeligt ønsker at gøre det – for eksempel fordi der er en beskadiget opstartsfil på harddisken, så man ikke kan starte op – rører Linuxsystemet ikke ved harddiskinstallationen. Fordi live-systemet kan få adgang til harddisken, hvis man ønsker det, kan det også bruges til at trække filer ud fra en beskadiget disk, hvis styresystem man ikke kan komme ind i.

Kort sagt: Da de mest udbredte Linuxdistributioner kan downloades gratis, og man kan teste dem uden at gøre skade på det, man har i forvejen, er der rige muligheder for at gå på opdagelse i de muligheder, der er i Linuxverdenen.

—mjzjf

Cognitive Surplus

Motivation gennem personlig involvering

Clay Shirky giver fjernsynet en hård med-fart. Til gengæld kommer han med et bud på, hvordan du kan undgå at spille livet...

Clay Shirky har lanceret begrebet *Cognitive Surplus*, det kreative overskud eller den kreative reserve. Princippet dækker over, at mennesket har behov for at være selvstændigt kreativt. Indvendingen omkring fjernsynet er, at man sidder som passiv forbruger og absorberer fjernsynsindholdet uden selv at kunne interagere – og Shirky sætter det ind i en større historisk kontekst.

I takt med industrialiseringen har mennesker – i vores ende af verden i særdeleshed – erobret stadigt mere fritid. Men et langt stykke ad vejen har denne fritid været noget, som man har talt om at udfylde, snarere end at anvende den konstruktivt, fordi den stod i kontrast til arbejdslivet. Det er éns egen tid, hvor man gør ting, som man selv nyder. Men han fremhæver, at mennesker også har behov for at være skabende – og også socialt i forhold til andre mennesker, altså at man skaber noget, som kan være andre til gavn og glæde.

Et interessant eksempel, som han gerne fremhæver, er Ushahidi. Ushahidi startede som et samlingspunkt på nettet til at følge de voldelige optøjer efter valget i Kenya i 2008. En enkeltperson stod for projektet, men det stod hurtigt klart, at hun ikke kunne følge med. Et par web-udviklere tilbød at lave en hjemmeside, der kunne samle op på disse ting, og hvor andre kunne bidrage også. Denne start er vokset til det nuværende meget modne Ushahidi-projekt, som har udviklet sig til en platform til indhentning og visuel præsentation af kriseoplysninger. Den har i nyere tid set anvendelse i samarbejde med Open Streetmap ved det store jordskælv i Haiti og senest det japanske jordskælv og oplysninger om det lækkenende atomkraftværk.

Et andet eksempel er Wikipedia, som et stort antal mennesker bruger overordentligt meget tid på at engagere sig i. På Web 2.0 Expo i 2008 kommenterede han, at der er gået sådan noget som 100 millioner timers koncentration i Wikipedia, hvor TV årligt forbruger omkring 200 milliarder timer. Stof til eftertanke. Som han så også siger, så er et andet resultat LOLcats, som måske ikke er verdens mest nødvendige produkt, men som i det mindste er en kreativ udfoldelse i interaktion med andre mennesker.

I juni 2010-eksemplaret af Wired interviewes Shirky sammen med Dan Pink, og de to har komplementære tanker. Pink har skrevet om, hvordan traditionelle opfattelser af belønning – mere i løn giver effektiv indsats, bøder begrænser adfærd – ikke er så entydige som man tror. Omend det er uomgængeligt at anerkende de rent fysiske behov, så

er behovet for at blive stimuleret i fællesskab med andre mennesker også virkeligt og væsentligt, og de nye medier bidrager til at kunne være med-aktør i kulturen. Han citerer desuden Edward Deci, som i et forskningsprojekt konkluderer, at entusiaster falder i produktivitet, det øjeblik de lønnes for

en opgave, fordi det tages ud af deres privatsfære.

Børn har ikke det passive forbrug! Det er tillært. Så en verden, hvor man kan drage fordel af det personligt skabende behov, kan fremmes med vor bevidsthed om det – og frihed og værktøjer til de kommende generationer.

-mjjzf

Referencer

http://www.wired.com/magazine/2010/05/ff.pink_shirky/all/1
http://archive.pressthink.org/2008/05/06/mouse_media.html
http://www.ted.com/talks/clay_shirky_how_cognitive_surplus_will_change_the_world.html
 Dan Pink: The Surprising Truth About What Motivates Us -
<http://www.youtube.com/watch?v=u6XAPnuFjJc>

Lydbog: Tales of the Solar Clipper

Første lydbogsanmeldelse har potentialet til at fylde rigtigt mange timer af din tid.

Parsec Awards - den årlige prisuddeling til "Speculative Fiction Podcasting", hvilket vil sige lydbogsserier og podcasts i samme tema - er netop blevet uddelt for 2011, og Nathan Lowell snupede prisen i kategorien "Best Speculative Fiction Story (Long Form)" med *Owner's Share*, det sidste bind i *Tales of the Solar Clipper*-serien. I den anledning fortjener hans serie en omtale her.

Serien handler om Ishmael Wang og stadier i hans liv. Det hele starter med, at han som ung mand mister sin mor, som han har boet sammen med; hun dør i en ulykke, og da deres bolig er ejet af det universitet, som hun arbejder på, sættes han på gaden - og må finde på noget at gøre med sig selv. Da hans muligheder er meget begrænsede, melder han sig til tjeneste på et fragtskib. Og her støder man på et twist - det foregår i rummet. Selv om fortællingerne på mange måder minder om f.eks. Foresters Horatio Hornblower-fortællinger, hvor en ung mand står til søs og arbejder sig op på sine talenter og sit mod, så foregår det, som man kalder det i disse lydbøger, in the deep dark.

Imidlertid: Hvis man er til store rumslag og sejrende krigere, så skal man nok gå i den modsatte retning (hint: Hvis man er til store rumslag, så søg på *The Arwen* hos Podiobooks). *Tales of the Solar Clipper* handler mere om Ishmaels personlige udvikling - godt nok forfremmelser og modning på flere planer, men mest om at rejse i rummet, foretage handelsekspeditioner og have med andre meget forskellige mennesker at gøre. Nathan Lowell har selv sagt i et interview, at selv om serien er inspireret af genren *space opera*, så ønskede han ikke at gøre sin hovedperson til en kriger eller "den fortabte prins" i Luke Skywalker-kategorien, blot et normalt væsen, som skulle finde vej i livet.

Det er Nathan Lowell selv, der indtaler fortællingerne. Han har en meget særegen stemme, og når man har hørt tilstrækkeligt meget af lydbogen, kan man næsten høre ham fortælle, hvis man læser noget, han har skrevet - som med Dan Turell eller Hans Scherfig. Hans afdæmpede fortællestil og hans stemme er med til at give et ikke så actionpræget, men mere personligt billede af Ishmael og hans oplevelser.

Serien er i øvrigt udgivet under en Creative Commons-licens, omend en anelse begrænsende - *cc-by-nc-nd*. Nathan Lowell er opmærksom på alternative licensmuligheder og er selv Linux-bruger. Han blev af samme grund interviewet af Chess Griffin til *Linux Reality* - en podcast, som ikke længere udgives, men hvis 100 episoder kan findes på Archive.org - og det er det interview, der citeres ovenfor.

Der er 6 bind i serien: *Quarter Share*, *Half Share*, *Full Share*, *Double Share*, *Captain's Share* & *Owner's Share*. Man kan finde lydbøgerne på Podiobooks.com og læse mere om serien på Nathan Lowells side på solarclipper.com, hvor der også er links til at købe bøgerne som ebooks eller på tryk.

Referencer

Hjemmeside: SolarClipper.com

Lydbøger: Podiobooks.com

Interview med Chess Griffin: archive.org/details/lrp093

Podcast: Radiolab

Der er rigtigt, rigtigt mange podcasts. De mange værktøjer, som er blevet til rådighed for enhver, og som gør, at enhver kan lave et lydprodukt af en art - det er samtidig ensbetydende med, at snart sagt alle forsøger at lave et eller andet! Og en del af resultaterne bærer præg af, at udstyret er købt under et skrabet budget, redigeringen udført under sparsomt kendskab og indholdet sparsomt motiveret. Samtidig finder man i denne underskov også talenter, innovation og oplevelser.

Radiolab er i den diametralt modsatte kategori. Den hører under WNYC, som er en offentlig radiostation i New York, og som også har en lang række andre radioprogrammer, der udgives som podcasts. Dem skal vi nok nå tilbage til, for de leverer rigtigt gode ting, som er produceret enormt professionelt.

Programmet går hver gang ind og tackler et spørgsmål fra forskellige videnskabelige kilder. Generelt tager man en overskrift, som er et helt basalt alment begreb, og så går man ind med forskellige vinkler at se det på.

En nylig episode hed ganske enkelt »Games«, hvor man gik ind i, hvad der sker i en bevidsthed i en spil- eller sportssammenhæng, og hvordan dette påvirker hele organismen, hvordan regler påvirker strukturen, om hvem man holder med og hvorfor; en ældre meget kommenteret episode med navnet »Words« - om dem, der ikke har ord, som ikke kan etablere ord i sin bevidsthed, og hvordan det påvirker hele perceptionen af omverdenen, at man ikke kan sætte mærkater på dens elementer.

De meget engagerede værter og den meget stærke klipning mellem værternes kommentarer og interviewsegmenter gør det til en meget dynamisk oplevelse. Standardepisoderne er ret lange, men der udgives også »shorts« - korte episoder, som følger op på de lange episoder med et afledt tema.

Radiolab kan findes på radiolab.org. De kan downloades gratis, men man opfordres til at donere til projektet, for det er det, de lever af.

Bag Fri IT

Fri IT er produceret med Scribus 1.3.9. Programmet kan hentes på www.scribus.net.

Skrifttyper er Charis SIL samt Andika - begge skrifttyper stilles til rådighed fra SIL International og kan findes på www.sil.org.

Billedet af Clay Shirky er licenseret CC-BY-2.0 og findes på en.wikipedia.org/wiki/File:Clay_Shirky.jpg

Forsidebilledet til Nathan Lowells *Quarter Share* er hans ejendom og stammer fra hans hjemmeside solarclipper.com.

I dette nummer:

Fra Redaktøren

— Velkommen (tilbage) til Fri IT

Anki

— et stærkt indlæringsværktøj

Zotero

— Referencestyring for viderekomne

CherryTree

— få styr på dine noter

Linux

— hvorfor alternative styresystemer

Cognitive Surplus

— Motivation gennem involvering

Anmeldelse

— lydbog & podcast

Fri IT